

Helse Nord RHF  
Postboks 1445  
8038 Bodø

Attn.: Renate Larsen, styreleder  
Marit Lind, konst. administrerende direktør

Kopi: Helse og omsorgsdepartementet  
Nordland fylkeskommune

Deres ref.:

Vår ref.:  
AJ/SS

Arkiv:

Dato:  
29.12.2022

## Kjøp av spesialiserte rehabiliteringstjenester på Helgeland

### Innledning

Helgelandssrådet viser brev datert 28.11.2022.

Som nevnt i tidligere henvendelse fra Helgelandssrådet har 12 av kommunene på Helgeland siden 2020 deltatt i felles prosjekt for å utrede mulig etableringen av et felles rehabiliteringstilbud på Helgeland. Planen har vært å organisere dette oppgavesamarbeidet ved å videreføre driften ved Helgeland Rehabilitering i Sømna, dette gjennom etablering av Helgeland Rehabilitering IKS (Interkommunalt selskap). Prosjektet har vært støttet av Statsforvalteren i Nordland.

Helgeland Rehabilitering i Sømna har siden 1980-tallet levert spesialiserte, intensive og tverrfaglige rehabiliteringstjenester til innbyggeren på Helgeland. Siden 2015 har dette vært basert på en ytelsesavtale med Helse Nord.

Over år har Helgeland Rehabilitering bygget opp spisskompetanse innen en rekke diagnosegrupper, og tilbyr i dag rehabilitering for 10 ulike diagnosegrupper som medfører alvorlige funksjonstap for pasienten. Tilbudet ved Helgeland Rehabilitering er en viktig del av det samlede helsetilbudet på Helgeland. Dette tilbudet bidrar til at kommunene og spesialisthelsetjenesten sammen klarer å levere helhetlige og sammenhengene tjenester til innbyggerne på Helgeland.

Den demografiske utviklingen tilsier at rehabilitering kommer til å bli et viktig virkemiddel for både kommunene og sykehusene om de skal evne å tilby tjenester til en stadig aldrende befolkning, der tilgangen på kvalifiserte hender i helsesektoren vil være under press. For befolkningen på Helgeland, og den enkelte pasient, er tilgang på rehabiliteringstjenester særdeles viktig om en raskest mulig skal kunne gjenvinne funksjonsevne etter at en har opplevd funksjonstap som følge av akutt sykdom eller annen svekkelse.

Avtalen Helgeland Rehabilitering har med Helse Nord gikk i utgangspunktet ut i 2018, men Helse Nord har frem til i dag benyttet seg av retten til å forlenge denne avtalen i to runder, på til sammen fire år. Helse Nord startet en ny anbudsprosess i mars 2022, med mål om å tildele nye avtaler medio september 2022. Denne prosessen har trukket ut i tid, noe som

blant annet skyldes betydelige mangler i anbudsprosessen fra Helse Nord sin side. Dette har medført at Helse Nord har måtte annullere den opprinnelig tildeling.

Rehabiliteringsinstitusjonene har i uke 50/2022 blitt bedt av Helse Nord om å levere rehabiliteringstjenester også inn i 2023, dette til tross for at gjeldende avtale utløper 31.12.2022.

I opprinnelige tildelingen i november 2022 ble Helgeland Rehabilitering tildelt til sammen ca. 3000 døgn. Dette var halvparten av det volumet Helgeland Rehabilitering hadde gitt tilbud om. Prisen Helgeland Rehabilitering ga tilbud på var gitt under forutsetning av at Helgeland Rehabilitering ble tildelt et minimum på 6000 døgn. Helse Nord har i anbudskriteriene stilt en rekke krav til leverandørene som er uavhengig av antall tildelte døgn. For små leverandører vil følgelig de faste kostnadene utgjøre en forholdsvis større andel av det totale kostnadsbildet. Helgeland Rehabilitering har under hele prosessen vært tydelig på at en også vil kunne levere et lavere antall døgn, men da til en annen pris.

Helse Nord har ikke gitt Helgeland Rehabilitering anledning til å inngi pris på et lavere antall døgn totalt, men har i stedet utfordret Helgeland Rehabilitering på at prisen som er inngitt på 6000 døgn også vil måtte gjelde ved tildeling på 3000 døgn. Dette har Helgeland Rehabilitering vært tydelig på at de ikke kunne akseptere. Dette blant annet begrunnet ut ifra at Helgeland Rehabilitering da ville bli avhengig av kommunale tilskudd, noe som ville bidra til ulovlig kryssubsidiering.

Helgeland representerer i dag om lag 17% av befolkningsgrunnlaget til Helse Nord, og om lag 49% av landarealet i Nordland. Helgeland Rehabilitering har gitt tilbud om et antall døgn som representerer 10% av volumet i konkurransen.

Helse Nord har i denne anbudsrunderen etterspurt om lag 30% færre behandlingsdøgn enn i anbudsrunderen i 2015. Dette til tross for at det er godt dokumentert at rehabilitering har positiv effekt for den enkeltes mulighet til å gjenvinne tapt funksjonsevne. Dette er også i strid med helseministeren sin varsling om økt satsing på rehabilitering. Rehabilitering hindrer eller utsetter også behov for tjenester som er forbundet med langt høyere kostnader. Dette vil gjelde både for kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Reduksjonen i antall behandlingsdøgn slik Helse Nord nå signaliserer vil medføre en forskyvning av ansvar over på kommunen. Kommunene på Helgeland er hver for seg i liten grad i stand til å tilby tjenester på et slikt nivå som spesialiserte, tverrfaglig og intensive rehabiliteringstjenester representerer.

Kommunene på Helgeland har lyttet til signalene fra sentrale myndigheter som innebærer økt satsning på rehabiliteringstjenester. For at kommune på Helgeland skal kunne klare å yte forsvarlige rehabiliteringstjenester til innbyggerne, har kommunene nå gått sammen om å etablere Helgeland Rehabilitering og organisert dette som et interkommunalt selskap (IKS). Et av hovedargumentene for denne organiseringen er å søke å unngå kryssubsidiering mellom oppdrag fra spesialist- og kommunalhelsetjenestene.

En bærekraftig drift av Helgeland Rehabilitering avhenger også av at det legges til grunn et samlet volum som spesialist- og kommunehelsetjenesten har behov for, dette ut ifra befolkningsgrunnlaget på Helgeland. Videre er de offentlige helseaktørene blitt utfordret av regjeringen på å etablere økt samarbeid mellom nivåene i helsetjenesten med formål om å oppnå mer sammenheng i tjenestene til det beste for pasientene. Opprettelse av Helsefellesskap på Helgeland er et slikt tiltak som skal bidra til-, og støtte opp om bedre og tettere samarbeid mellom nivåene.

## Veien videre

Helse Nord medelte i brev til Helgeland Rehabilitering 21.12.2022 at de ikke ønsker å inngå avtale med Helgeland Rehabilitering for en ny avtaleperiode. Dette på bakgrunn av en foreløpig og ny evaluering, der Helse Nord legger til grunn at Helgeland Rehabilitering har lagt inn som vilkår at de må tildeles 6000 døgn. Helgelandssykehuset er informert om at denne nye foreløpige evaluering baserer seg på faktiske feil, og forhold som ikke har vært drøftet eller forhandlet om tidligere i anbudsprosessen.

Helgelandssykehuset er svært kritisk til hvordan anbudsprosessen har vært gjennomført fra Helse Nord sin side. Vi mener det er gjort feil både i prosess og foreløpig evaluering. Vi mener videre at grunnlaget for å ekskludere Helgeland Rehabilitering fra prosessen ikke kan forankres i anskaffelsesloven og vi opplever også at Helse Nord har lagt opp til en anskaffelsesprosess som ekskluderer små aktører som Helgeland Rehabilitering. Helgelandssykehuset er gjort kjent med at Helgeland Rehabilitering derfor har sendt varsel om klage til Helse Nord, og også varslet om at de vil ta rettslige skritt om de ikke vinner frem med sine innsigelser.

Resultatet av at Helse Nord ikke ønsker å inngå avtale om rehabiliteringstjenester lokalisert på Helgeland vil kunne gi en rekke samfunnsmessige konsekvenser som Helse Nord tilsynelatende ikke har belyst. Dette vil kunne medføre alvorlige negative konsekvenser både for pasientene, kommunene og vårt lokale helseforetak, Helgelandssykehuset HF.

Å velge å anskaffe spesialisthelsetjenester gjennom eksterne aktører kan ikke fritta Helse Nord fra plikten de har etter spesialisthelsetjenesteloven til å dimensjonere sine tjenester ut fra geografiske- og demografiske forhold. Helgelandssykehuset registrerer også at konsekvensene av å legge ned spesialisthelsetjenester i en region som Helgeland ikke er drøftet politisk, hverken på kommune- eller fylkesnivå, ei heller med brukerorganisasjonene.

Å avvikle rehabiliteringstilbudet på Helgeland vil bety at pasienter må reise opp mot 550 km en vei for å få tilgang på disse lovpålagte tjenestene. Dette vil igjen utløse betydelige reisekostnader for Helgelandssykehuset HF. Erfaringer tilsier også at flere av de som har størst nytte av rehabilitering vil takke nei til et slikt tilbud grunnet en for høy reisebelastning. Dette vil i neste runde kunne bety økt behov for ressurskrevende tjenester både fra kommune- og spesialisthelsetjenesten. Konsekvensene av en løsning som Helse Nord nå legger opp til vil selvsagt også være uheldig sett ut ifra et miljøhensyn.

Etableringen av Helgeland Rehabilitering IKS ville kunne representere et viktig samarbeid mellom nivåene i helsetjenesten og gi pasienter tilgang på viktige helsetjenester nært der de bor. Denne type samarbeid vil derfor være «rett» i forhold til både spesialisthelsetjenesteloven, samhandlingsreformen, helsefelleskapstanken og ikke minst sentrale føringer som er gitt over flere år.

Det er derfor med dyp beklagelse og stor uro at Helgelandssykehuset ser seg nødt til å rope varsku om det som nå er i ferd med å skje. Resultatene av Helse Nord sin prosess vil utvilsomt føre til store negative konsekvenser både for kommunene, helseforetaket og ikke minst for innbyggerne og pasientene på Helgeland. Helgelandssykehuset er også svært bekymret for at Helse Nord sin beslutning vil medføre at et viktig kompetansemiljø som er bygget opp over år ved Helgeland Rehabilitering vil forsvinne.

Prosessen må etter Helgelandsskiltet sin vurdering nå stoppes, eller i det minst settes inn på et spor som sikrer befolkningen på Helgeland gode rehabiliteringstjeneste. Videre må anskaffelsesprosessen gjennomføres i henhold til anskaffelsesloven, slik at tjenesteproduksjon og verdiskaping i størst mulig grad skjer til det beste for pasientene. Dette vil sikre at både kommunene og vårt helseforetak fortsatt kan ivareta sitt samfunnsansvar på Helgeland.

Med vennlig hilsen

Helgelandsskiltet

Eilif K. Trælnes (sign.)  
Leder